

2013-12-20

Situationen för hbt-personer i Albanien

Innehåll

English summary.....	4
1. Inledning	6
1.1. Bakgrund	6
1.2. Politisk hållning och legalt ramverk.....	6
1.3. Den albanska hbt-rörelsen	8
2. Att komma ut i Albanien.....	10
2.1. Omgivningens syn på hbt-personer	10
2.2. Förekomsten av våld och trakasserier	12
2.3. Våld inom familjen.....	13
3. Myndighetsreaktioner och alternativa möjligheter till skydd	14
3.1. Polisen	14
3.1.1. Den albanska polisen och hbt-frågor.....	14
3.1.2. Hbt-personers låga anmälningsbenägenhet.....	14
3.1.3. Polisreaktioner i enskilda fall.....	14
3.2. Frivilligorganisationers kapacitet och möjligheter	15
3.3. Internflykt.....	15
4. Hbt-personers situation – Lifos sammanfattande kommentar	16
Källförteckning	18

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges.

Informationen har noggrant granskats, utvärderats och bearbetats under en begränsad tid. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Om en specifik händelse, person eller organisation inte nämns i rapporten innebär inte detta att händelsen inte har ägt rum, eller att personen eller organisationen inte existerar.

Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

English summary

Focus of the present report is on the situation of LGBT persons in Albania. The report is based on the findings of a fact finding mission to Albania in April 2013, during which the Swedish Migration Board held meetings with international organizations, local and international non-governmental organizations and Albanian authorities.

None of the consulted sources report any government sanctioned persecution of LGBT persons.

Legislative progress has been made in relation to the protection of LGBT rights. There are, however, still gaps in the legislation, implementation falls short and vigorous efforts to improve the situation in practice is lacking.

While the legislative changes made during recent years possibly can be seen as an expression of a political will, homophobia among the population and within institutions is widespread. Ultimately, the fact that few people are open with their sexual orientation or gender identity in any context is most likely a consequence of this widespread homophobia.

It is difficult to make a general assessment of the risks that LGBT persons who openly declare or manifest their sexual orientation or gender identity expose themselves to. The visibility of LGBT persons and the LGBT movement is limited, but violence targeting them in the public space occurs. At the same time it should be emphasized that, so far, the reactions to the increasing visibility of the LGBT movement have not been that evident and aggressive as in for example Kosovo (where extremist movements have turned against the LGBT movement and its representatives). LGBT persons who come out to their families may be at risk of different forms of violence, to be disowned or frozen out. The consequences of coming out may differ between men and woman.

LGBT persons are reluctant to report crimes motivated by their sexual orientation or gender identity to the police, which in the same way as their invisibility in other contexts, reasonably should be seen as an expression of their vulnerability.

The reluctance to report crimes to the police also makes it difficult to make a proper assessment of the reactions of the police to such reports. The consulted sources do not report unanimously on the work of the police and, to a varying degree, emphasize the shortcomings in the treatment of victims. It is worth noting that one of the sources, the representative of the Council of Europe, put a relatively large responsibility on persons who fall victim of crimes and the fact that they tend to diminish the importance of their sexual orientation in the crime context.

There are active LGBT organizations but these lack in capacity to provide vulnerable persons with more substantial support and are limited by their dependence on the commitment of individual activists.

It is not possible to assess the internal flight alternative for LGBT persons on a general level, as this is dependent on the individual threat level. However, several of the consulted sources point out the differences between Tirana and the rest of the country. Tirana is described as more liberal and attractive to LGBT persons while the situation with regard to domestic violence is much worse in rural areas. It should be noted though, that many LGBT persons who have moved to Tirana probably have not done so in order to avoid threats, but rather because they perceive the social atmosphere there as more attractive.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Föreliggande rapport bygger i huvudsak på uppgifter som inhämtats i samband med en utredningsresa till Albanien i april 2013. Med omfattande stöd från Sveriges ambassad i Tirana genomförde Migrationsverket möten med företrädare för internationella organisationer, lokala och internationella frivilligorganisationer och albanska myndigheter på en rad teman. Organisationstillhörigheten hos samtliga källor anges löpande i texten, medan de enskilda företrädarnas namnuppgifter utelämnas.

I rapporten fokuseras på situationen för hbt-personer. Rapporten ger en ögonblicksbild genom ett antal väl insatta källor på plats i Albanien men bör läsas tillsammans med annan rapportering.

1.2. Politisk hållning och legalt ramverk

Inledningsvis kan konstateras att sexuella kontakter mellan personer av samma kön inte är kriminaliserat i Albanien.¹ Bland de källor som verket har konsulterat förekommer inte heller några uppgifter om att myndighetssanktionerade, utomrättsliga åtgärder mot hbt-personer förekommer eller att det förekommer ogrundade gripanden/anklagelser/åtal/domar för andra brott, på grund av en persons sexuella läggning eller könsidentitet. Däremot ges exempel på fall av polisbrutalitet (se vidare under rubrik 2.2).

Såvitt gäller lagstiftning som skyddar hbt-personers rättigheter kan konstateras att det bland annat saknas legal grund för samkönade äktenskap eller partnerskap.² Flera källor³ lämnar dock positiva omdömen om lagstiftningen på diskrimineringsområdet. EU-delegationen pekar på att det i Albanien under senare år har skett en förbättring såvitt gäller lagstiftning och den därmed sammanhängande politiska viljan.⁴ En antidiskrimineringslag som inkluderar sexuell läggning och könsidentitet som diskrimineringsgrund antogs 2010.⁵

Ytterligare lagändringar var aviserade vid tidpunkten för verkets besök i Albanien och har senare under 2013 antagits av landets parlament. En sådan ändring gäller strafflagen och dess bestämmelse om hatbrott: våld som

¹ Utrikesdepartementet, 2012-06-30, sid. 13

² International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-10-31

³ Företrädare för EU-delegationen i Tirana, Kommissionären för skydd mot diskriminering, LGBT Pro Albania, Aleanca samt den albanska ombudsmannen i Shkoder

⁴ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

⁵ Företrädare för Kommissionären för skydd mot diskriminering samt LGBT Pro Albania och Aleanca. Se <http://legislationline.org/topics/country/47/topic/84>

motiverats av en persons sexuella orientering eller könsidentitet ger straffskärpning.⁶ Utkastet till lagändringen drevs fram av ombudsmannen i dialog med det civila samhället.⁷

Arbetsmarknadsministeriet antog i december 2012 en handlingsplan när det gäller hbt-frågor.⁸ Enligt denna måste ministerier och andra statliga institutioner vidta åtgärder som syftar till att förbättra hbt-personers situation.⁹

I praktiken har dock, enligt företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca, lite förändrats; situationen för hbt-personer har inte nödvändigtvis förbättrats som en följd av den under senare år antagna lagstiftningen.¹⁰ Europarådets företrädare benämner samarbetet med albanska myndigheter och frivilligorganisationer som nära och konstaterar att regeringen inte aktivt hindrar utvecklingen på hbt-området. Europarådet får stöd på hög nivå inom Arbetsmarknadsministeriet. Å andra sidan görs inga ansträngningar för att allokera resurser. Allt ekonomiskt stöd på hbt-området kommer från internationella givare. Regeringen ger uttryck för att frågan är prioriterad, men när man väntar sig ansträngningar brister det.¹¹

Företrädarna för EU-delegationen ger uttryck för en snarlik syn på albanska myndigheters reformvilja; EU-integrationen har inneburit att albanska myndigheter visar en vilja att förbättra skyddet för hbt-personer, men än så länge brister implementeringen liksom den allmänna inställningen.¹² Exempel på homofoba uttalanden av bland andra företrädare för den (dåvarande) albanska regeringen finns.¹³

Kommissionären för skydd mot diskriminering påbörjade sitt ämbete i maj 2010. I samband med verkets besök i Albanien hade institutionen 23 anställda inklusive kommissionären. Kommissionären handlägger och beslutar i anmälningar om diskriminering (se vidare under rubrik 2.1), genomför informationskampanjer (företrädarna nämner bland annat institutionens deltagande i antihomofobidagen den 17 maj 2013 samt i framtagandet av informationsbroschyrer) och samarbetar med statliga institutioner och frivilligorganisationer, med de senare bland annat i arrangerandet av utbildningar i antidiskrimineringslagen.¹⁴

Enligt EU-delegationens företrädare arbetar kommissionären och Albaniens nya ombudsman med att öka kunskapen om hbt-gruppens rättigheter och har visat sig vara de mest aktiva statliga institutionerna under senare tid.

⁶ International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-05-05

⁷ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁸ Företrädare för EU-delegationen och Europarådet i Tirana

⁹ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

¹⁰ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

¹¹ Företrädare för Europarådet i Tirana

¹² Företrädare för EU-delegationen i Tirana

¹³ Företrädare för Europarådet i Tirana. Se t.ex. Balkan Insight, 2013-05-10

¹⁴ Företrädare för Kommissionären för skydd mot diskriminering

Delegationens företrädare redogör dock för att frivilligorganisationer är missnöjda med kommissionärens reaktioner på deras anmälningar.¹⁵

LGBT Pro Albania och Aleanca redogör för att deras tillit till kommissionären är låg. De ifrågasätter kommissionärens vilja att agera i hbt-frågor och föredrar att driva ärenden genom ombudsmannen. Den senare har tagit konflikter med muslimska samfund i debatten om gayäktenskap och förordar även att ändringar görs i strafflagstiftningen (vilka senare antagits, se ovan).¹⁶

1.3. Den albanska hbt-rörelsen

Det finns huvudsakligen tre aktiva organisationer på hbt-området i Albanien: LGBT Pro Albania, Aleanca och Pink Embassy.¹⁷ Enligt EU-delegationens företrädare har det civila samhället under de senaste fyra åren utvecklats starkt och de tre nämnda organisationerna blir allt bättre organiserade. Även om situationen är stadd i förändring och exempelvis Aleanca idag gör offentliga uttalanden, är hbt-rörelsen den enda rörelsen i Albanien som ännu inte kan höja sin röst offentligt och de tre frivilligorganisationerna är helt beroende av internationellt stöd och sina drivna medarbetare.¹⁸

Även Albanska Helsingforskommitténs representant omnämner de frivilligorganisationer som är aktiva på hbt-området och konstaterar att situationen förbättras steg för steg samt beskriver hbt-aktivisterna som resursstarka personer.¹⁹

Enligt Europarådets företrädare föreligger inga specifika hot mot hbt-organisationerna – de kan verka fritt och genomföra aktiviteter utan större problem. Företrädaren påpekar dock att rörelsens ökande synlighet – tills nyligen var den inte synlig alls – kan komma att följas av problem.²⁰ Företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca uppger dock att de är de enda medlemmarna i sina respektive organisationer som är öppna med sin sexuella läggning i media. De mottar hotelser på Facebook etc. och har mött aggressivt beteende i samband med aktioner. I samband med besök i en mindre stad har de fått poliseskort. Någon prideparad har ännu inte arrangerats i Tirana. År 2012 genomfördes en cykeldemonstration där 13 personer deltog. Demonstrationen skyddades av 300 poliser, men två personer lyckades trots detta attackera demonstrationen.²¹ Även 2013, efter verkets besök, genomfördes ett liknande arrangemang.²² I år arrangerades

¹⁵ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

¹⁶ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

¹⁷ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

¹⁸ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

¹⁹ Företrädare för Albanska Helsingforskommittén

²⁰ Företrädare för Europarådet i Tirana

²¹ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

²² International IDAHO Committee, 2013-05-30

med svenskt stöd ”Article 1” i Tirana: en utställning som skildrar hbt-historia.²³ Enligt LGBT Pro Albanias och Aleancas företrädare finns gayvänliga barer i Tirana. Aleanca anordnar månatliga fester på organisationens ”Social Centre”, vilka marknadsförs på Facebook och andra online-platser.²⁴

²³ Sveriges ambassad i Tirana, 2013-05-15

²⁴ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

2. Att komma ut i Albanien

2.1. Omgivningens syn på hbt-personer

Enligt företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca har en övervägande majoritet av alla hbt-personer i Albanien inte kommit ut.²⁵ På liknande sätt beskriver EU-delegationens företrädare att många hbt-personer döljer sin sexuella läggning på grund av socialt tryck.²⁶

I sammanhanget pekar såväl EU-delegationens som LGBT Pro Albanias och Aleancas företrädare på familjer som förskjuter sina barn som kommit ut – de förra företrädarna uppger att det förekommer²⁷ medan de senare beskriver det som vanligt. Hbt-personer som förskjutits av sina familjer flyttar ofta till vänner. En del av dem återvänder så småningom till sin familj, medan andra söker asyl utomlands. De flesta väljer dock att vara diskreta med sin sexuella läggning - omgivningen reagerar exempelvis inte på att två killar bor tillsammans eftersom de då uppfattas som vänner.²⁸

Företrädarna bedömer att situationen för hbt-personer i Albanien är snarlik den som råder i övriga regionen. Hbt-rörelsens organisationer i Albanien är en del av ett nätverk på västra Balkan och konferenser har arrangerats i Tirana med organisationer från västra Balkan. I Bosnien och Hercegovina, Kosovo och Makedonien förekommer problem med extremistiska grupper – religiösa och nationalistiska (fotbollshuliganer). Sådana grupper utgör inte ett problem på samma sätt i Albanien. Det finns dock två partier med homofoba förslag på sin agenda: Albaniens republikanska parti (som ingick i den vid tidpunkten för verkets besök styrande regeringskoalitionen) och Legality Movement Party.²⁹

Enligt EU-delegationens företrädare brister den allmänna inställningen hos befolkningen i frågor om hbt-personers rättigheter. Även hos yngre generationer finns fördomar och stereotypa uppfattningar. Situationen är snarlik i alla samhällskikt, oavsett personers utbildningsnivå eller huruvida det rör sig om landsbygds- eller stadsbefolkning. Fördomarna hos befolkningen är djupt inbäddade.³⁰

Företrädaren för Europarådet redogör för och uttrycker oro för resultatet av en undersökning enligt vilken en majoritet av den albanska befolkningen har en negativ inställning till hbt-personer. Företrädaren betecknar homofobin i det albanska samhället som relativt hög.³¹

²⁵ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

²⁶ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

²⁷ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

²⁸ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

²⁹ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

³⁰ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

³¹ Företrädare för Europarådet i Tirana

Företrädaren för Albanska Helsingforskommittén beskriver en avsaknad av förståelse för hbt-frågor i det albanska samhället, bland såväl medborgare som politiska företrädare, och pekar på att det finns ett behov av medvetandegörande och dialog.³²

Företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca pekar dock på att utvecklingen går åt rätt håll. Den kommande generationen kommer att ha det annorlunda än de äldre. Det finns en högre grad av självacceptans hos yngre hbt-personer. Hbt-rörelsen blir allt starkare, får mer internationellt stöd och nationellt finns det en tydligare politisk vilja nu än tidigare. Här lyfts särskilt fram den lagstiftning som har antagits på grund av EU-närmandena och företrädarna uttrycker förhoppningar om att en framtida regering ska vidta mer konkreta åtgärder.³³

Såvitt avser förekommande diskriminering av hbt-personer uppger några av de konsulterade källorna följande – samtliga utsagor bör förstås mot bakgrund av att flertalet hbt-personer inte har kommit ut.

Europarådets företrädare redogör för rapporter om unga män och kvinnor i hbt-gruppen som relegerats från sina gymnasieskolor på grund av deras sexuella läggning.³⁴ Även företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca ser problem i skolor – trakasserier, som utgår från både skolpersonal och andra elever, är vanligt.³⁵

Företrädaren för ombudsmannen uppger att diskriminering mot hbt-personer förekommer, men beskriver problemen som begränsade.³⁶

Företrädarna för Kommissionären för skydd mot diskriminering beskriver diskrimineringen mot hbt-personer som utbredd både i det offentliga rummet och inom familjer. Enligt företrädarna ökar antalet fall av anmälningar från hbt-organisationer, en ökning som företrädarna synes förklara med att hbt-organisationer idag är mer bekanta med lagstiftningen och kommissionärens arbete, snarare än att diskriminering är ett tilltagande problem. Anmälningarna har gällt diskriminering, hets mot folkgrupp ("hate speech") samt våldshandlingar. Av de 116 anmälningar om diskriminering som kommissionären mottog under 2012 och fram till april 2013, relaterade nio till grunden sexuell läggning. Därutöver inledde kommissionären *ex officio* tre utredningar av diskriminering på grund av sexuell läggning. De konsulterade företrädarna redogör inte för i vilken utsträckning kommissionären har bedömt anmälningarna som välgrundade.³⁷

³² Företrädare för Albanska Helsingforskommittén

³³ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

³⁴ Företrädare för Europarådet i Tirana

³⁵ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

³⁶ Företrädare för albanska ombudsmannen i Shkoder

³⁷ Företrädare för kommissionären för skydd mot diskriminering

Europarådets företrädare framhäver att Kommissionären skulle kunna vara mer effektiv och mer av en aktivist.³⁸

2.2. Förekomsten av våld och trakasserier

Europarådets företrädare konstaterar att det förekommer få rapporter om våld mot hbt-personer och att det är dennes intryck att det inte förekommer något särskilt våld mot gruppen. Företrädaren bedömer att den främsta orsaken till detta kan vara att hbt-personer inte har varit synliga.³⁹

Företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca konstaterar att deras organisationer inte har genomfört några kartläggningar av hur vanligt förekommande våld mot hbt-personer är. Hbt-personer tenderar att rättfärdiga det våld de utsätts för eftersom de själva uppfattar att de lever fel. Företrädarna har noterat att prostitution, särskild bland unga homosexuella män och transgenderpersoner, har ökat som ett sätt att försörja sig.⁴⁰

ILGA-Europe redogör för att de under 2012 samlade in information om tio hatbrott, inklusive attacker mot hbt-arrangemang samt våld och hot om våld mot hbt-personer (varav några fall av familjebaserat våld, mer om detta nedan).⁴¹ Utrikesdepartementet redogör i sin senaste MR-rapport, som täcker förhållandena under 2011, för uppgifter om att bland annat polis trakasserar homosexuella vilka fortsatt anses utgöra ”lovligt byte” för misshandel.⁴²

Flera av de konsulterade källorna uppmärksammar särskilt situationen för transpersoner. Företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca och EU-delegationen nämner ett fall där en frihetsberövad transperson uppges ha misshandlats av poliser. Enligt de förra företrädarna gjordes en anmälan men utredningen lades ner; anmälaren/offret ansågs vara psykiskt sjuk.⁴³

Europarådets företrädare redogör för att det finns ett fåtal transpersoner i Albanien som är öppna med sin könsidentitet, de flesta av romsk etnicitet. Dessa utsätts ofta i, men även utanför, familjekontexten. De behandlas illa inom sjukvården och polisen kan ha ett dåligt bemötande mot dem.⁴⁴ Sådana uppgifter lämnas även av EU-delegationens företrädare som beskriver transpersonernas situation som mycket svårt; de nekas vård av läkare och tvingas ofta in i prostitution.⁴⁵ Företrädarna för Kommissionären för skydd mot diskriminering redogör för verifierade rapporter om trakasserier av hbt-personer och, liksom andra källor, om polisbrutalitet mot sexarbetande transpersoner. Hbt-gruppen, och särskilt transpersoner, drabbas enligt

³⁸ Företrädare för Europarådet i Tirana

³⁹ Företrädare för Europarådet i Tirana

⁴⁰ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁴¹ International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-05-17, sid. 42

⁴² Utrikesdepartementet, 2012-06-30, sid. 13f

⁴³ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca samt EU-delegationen i Tirana

⁴⁴ Företrädare för Europarådet i Tirana

⁴⁵ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

kommissionärens företrädare av diskriminering och har svårigheter med att få tillgång till sjukvård och social service.⁴⁶

Företrädaren för Albanska Helsingforskommittén förefaller ha en något mer positiv uppfattning om hbt-personers situation. Vissa problem föreligger, men inga allvarliga. Företrädaren nämner de problem som sexarbetande transpersoner vid några tillfällen har haft, men argumenterar för att dessa problem inte har berott på personernas könsidentitet utan snarare på att prostitution är kriminaliserat (jämför dock andra källors utsagor om bland annat polisbrutalitet).⁴⁷

2.3. Våld inom familjen

Medan Europarådets företrädare säger sig sakna information om vad som händer inom hbt-personers familjer⁴⁸, uppger företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca att familjebaserat våld, som oftast är det våld som hbt-personer drabbas av, är ett stort problem. Organisationerna hade i april 2013 kännedom om åtta fall av våld mot hbt-personer som skett ditills under 2013. I inget av dessa fall hade offren velat polisanmäla sina familjemedlemmar. Det förekommer vidare att mödrar och ibland fäder i familjer uppmanar sina barn att lämna landet och ansöka om asyl. På så sätt blir de av med vad de uppfattar som ett problem.⁴⁹

Företrädarna för de båda organisationerna resonerar kring i vilken mån homosexuella kvinnors och mäns situation skiljer sig åt: det albanska samhället är patriarkalt och homosexuella kvinnor blir i detta sammanhang dubbelt diskriminerade; medan kvinnor blockeras från att göra sig ekonomiskt oberoende i förhållande till sina familjer, är det lättare för män att flytta till Tirana – de har en bättre ekonomisk situation och kan lättare göra sig oberoende gentemot sin familj; ogifta kvinnor över 25 år pressas att gifta sig; det familjebaserade våld som förekommer är mer fysiskt mot män, medan kvinnor utsätts för mer vad företrädarna benämner ”sofistikerat våld” även om också fysiskt våld förekommer.⁵⁰

I tre av de tio fall av hatbrott som ILGA-Europe samlat in information angående under 2012 tillhörde förövaren offrets familj.⁵¹

⁴⁶ Företrädare för kommissionären för skydd mot diskriminering

⁴⁷ Företrädare för Albanska Helsingforskommittén

⁴⁸ Företrädare för Europarådet i Tirana

⁴⁹ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁵⁰ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁵¹ International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-05-17, sid. 42

3. Myndighetsreaktioner och alternativa möjligheter till skydd

3.1. Polisen

3.1.1. Den albanska polisen och hbt-frågor

Företrädarna för LGBT Pro Albania, Aleanca och EU-delegationen uppmärksammar att högre statliga tjänstemän, däribland poliser, har utbildats i hbt-frågor av frivilligorganisationer.⁵² De förra anser dock att det inte finns någon medvetenhet om hatbrott inom polisen.⁵³

3.1.2. Hbt-personers låga anmälningsbenägenhet

Enligt företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca tenderar hbt-personer att inte anmäla våldsbrott som de utsatts för till polisen eller kommissionären för skydd mot diskriminering, eftersom de inte vill komma ut med sin läggning i det offentliga. Det finns även farhågor om dåligt bemötande hos polisen om anmälan görs. Den låga anmälningsbenägenheten gäller även våld som drabbar hbt-personer inom familjen, inte bara för att undvika att ”offentliggöra” sin sexuella läggning eller könsidentitet utan också för att man inte vill vidta rättsliga åtgärder mot familjemedlemmar. Företrädarna bedömer att det kommer att ta tid innan hbt-personer i högre grad anmäler våldsbrott som de utsatts för.⁵⁴

3.1.3. Polisreaktioner i enskilda fall

Företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca ger egna exempel på vari farhågorna om dåligt polisbemötande bottnar; enskilda poliser som i och för sig upprättar anmälan men som förringar det inträffade (trakasserier i samband med aktion) i samband därmed.⁵⁵

Företrädarna känner inte till några fall där åtal väckts i fall av våldsbrott mot hbt-person och således inte heller någon fällande dom, men nämner ett fall – mord på en transperson – där utredning fortfarande pågår.⁵⁶

EU-delegationens företrädare bekräftar frivilligorganisationernas uppgifter; det förekommer dåligt bemötande hos polisen och att anmälningar inte har mottagits väl. Polisen försöker förminska problemen.⁵⁷

Europarådets företrädares syn på den albanska polisen i relation till hbt-frågor är inte helt i linje med ovan resonemang. Enligt företrädaren beror polisens reaktion på en anmälan om våldsbrott mot en hbt-person på hur anmälaren beskriver situationen. Om offret är öppen om sin sexuella

⁵² Företrädare för LGBT Pro Albania, Aleanca och EU-delegationen i Tirana

⁵³ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁵⁴ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁵⁵ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁵⁶ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁵⁷ Företrädare för EU-delegationen i Tirana

läggning inför polisen har polisen inga problem med detta. Men offer tenderar att förminska betydelsen av sin sexuella läggning i brottsammanhanget. Det finns inga indikationer på att polisen i Tirana inte skulle ta en anmälan från hbt-person på allvar. Polisen kan sakna kunskap och vara oskicklig på området, men det finns ingen ovilja hos polisen. Hatbrott registreras inte som sådana. Polisen förbättrar dock sitt arbete mycket.⁵⁸

3.2. Frivilligorganisationers kapacitet och möjligheter

LGBT Pro Albania och Aleanca kan enligt deras företrädare inte erbjuda något boende till utsatta hbt-personer. De erbjuder juridisk rådgivning och psykologiskt stöd.⁵⁹

3.3. Internflykt

Såväl Europarådets som LGBT Pro Albanias och Aleancas företrädare beskriver skillnader i situationen för hbt-personer mellan Tirana och övriga Albanien.

Den förre beskriver Tirana som liberalt och möjligen inte alls representativt för övriga landet. Företrädaren uppfattar att Tirana är attraktivt för landets hbt-personer och att få hbt-personer lever kvar på landsbygden ("i bergen"). Det är ovanligt att hatbrott mot hbt-personer anmäls utanför Tirana.⁶⁰

Såvitt gäller familjebaserat våld är situationen, enligt företrädarna för LGBT Pro Albania och Aleanca, för hbt-personer mycket svårare utanför Tirana. Det finns dock inte bara skillnader mellan Tirana och landsbygd vad gäller hbt-personers situation utan även inom Tirana. Den sociala kontrollen är starkare i områden där människor/familjer levt länge jämfört med områden som domineras av inflyttare.⁶¹

LGBT Pro Albanias och Aleancas företrädare anser att möjligheterna till internflykt till Tirana är beroende av individuella omständigheter. En konservativ familj kan välja att följa efter en familjemedlem till Tirana. Huruvida Tirana är en säker plats beror på hur allvarlig situationen är.⁶²

⁵⁸ Företrädare för Europarådet i Tirana

⁵⁹ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁶⁰ Företrädare för Europarådet i Tirana

⁶¹ Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

⁶² Företrädare för LGBT Pro Albania och Aleanca

4. Hbt-personers situation – Lifos sammanfattande kommentar

Bland de källor som verket konsulterat förekommer inga uppgifter om myndighetssanktionerad förföljelse av hbt-personer.

Framsteg har gjorts på lagstiftningsområdet såvitt avser skyddet av hbt-personers rättigheter. Fortfarande finns dock luckor i lagstiftningen. Vidare brister implementeringen och kraftfulla insatser för att förbättra situationen i praktiken saknas.

Samtidigt som senare års lagstiftningsförändringar möjligen kan ses som uttryck för en politisk vilja, är homofobin utbredd bland befolkningen och inom institutioner. Ytterst torde det faktum att få hbt-personer är öppna med sin sexuella läggning eller könsidentitet i något sammanhang vara en konsekvens av detta.

Det är svårt att göra en generell värdering av de risker som hbt-personer som öppet deklarerar eller ger uttryck för sin sexuella läggning eller könsidentitet utsätter sig för. Hbt-personers och rörelsens synlighet är begränsad men våld i det offentliga rummet mot sådana personer förekommer. Samtidigt ska betonas att reaktionen mot hbt-rörelsens ökade synlighet hittills inte har varit lika tydlig och aggressiv som i exempelvis Kosovo (och de extremistiska rörelser som där vänt sig mot hbt-rörelsen och dess företrädare). Hbt-personer som kommer ut inför sina familjer kan riskera olika former av våld, att förskjutas och social utfrysning. Konsekvenserna kan se olika ut för kvinnor och män.

Benägenhet hos hbt-personer att polisanmäla brott som de utsatts för på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet är begränsad, vilket på samma sätt som gruppens osynlighet i andra sammanhang rimligen bör ses som ett uttryck för dess utsatthet.

Den låga anmälningsbenägenheten gör det även svårt att göra en grundlig bedömning av polisens reaktioner på anmälningar. De källor som verket har konsulterat ger inga samstämmiga uppgifter om polisens arbete och betonar i varierande grad de bemötandebrister som finns inom polisen. Värt att anmärka är att en av källorna, Europarådets företrädare, lägger ett förhållandevis stort ansvar på personer som anmäler brott de utsatts för och det faktum att de tenderar att förminska betydelsen av sin sexuella läggning i brottssammanhanget.

Det finns aktiva hbt-organisationer men dessa saknar kapacitet att erbjuda utsatta personer något mer omfattande stöd och begränsas av sitt beroende av enskilda aktivisters engagemang.

Det är inte möjligt att på generell nivå värdera internflyktsmöjligheter för hbt-person eftersom dessa beror på den individuella hotbilden. Flera av de källor som verket konsulterat berör dock skillnaderna mellan Tirana och övriga landet. Tirana uppges vara mer liberalt och attraktivt för hbt-personer medan situationen såvitt avser familjebaserat våld är mycket svårare på landsbygden. Här är det dock viktigt att betona att många hbt-personer som flyttat till Tirana inte torde ha gjort detta för att undgå hot, utan snarare för att de uppfattar samhällsklimatet där som mer attraktivt.

Källförteckning

Muntliga källor

Albanska Helsingforskommittén, samtal med företrädare den 9 april 2013 i Tirana

Albanska ombudsmannen, samtal med företrädare den 10 april 2013 i Shkoder

Aleanca, samtal med företrädare den 8 april 2013 i Tirana

EU-delegationen i Tirana, samtal med företrädare den 9 april 2013 i Tirana

Europarådet, samtal med företrädare den 9 april 2013 i Tirana

Kommissionären för skydd mot diskriminering, samtal med företrädare den 8 april 2013 i Tirana

LGBT Pro Albania, samtal med företrädare den 8 april 2013 i Tirana

Elektroniska och tryckta källor

Antidiskrimineringslagen,
<http://legislationline.org/topics/country/47/topic/84> (2013-12-20)

Balkan Insight, 2013-05-10, *Albania Politicians Chided for Anti-Gay Slurs*,
<http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-politicians-chided-for-anti-gay-slurs> (2013-12-20)

Utrikesdepartementet, 2012-06-30, *Mänskliga rättigheter i Albanien 2011*, Lifos 28131

International IDAHO Committee, 2013-05-30,
<http://dayagainsthomophobia.org/albania-idahot-2013-report/> (2013-12-20)

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-10-31, *Albania: Marriage equality for all citizens*, http://www.ilga-europe.org/home/guide_europe/country_by_country/albania/albania_marriage_equality_for_all_citizens (2013-12-20)

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-05-05, *Historical for LGBT. Albania has a hate crime legislation*,
http://www.ilga-europe.org/home/guide_europe/country_by_country/albania/historical_for_lgbt_albania_has_a_hate_crime_legislation (2013-12-20)

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association, 2013-05-17, *Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe 2013*, Lifos 30365

Sveriges ambassad i Tirana, 2013-05-15, *Invigning av utställningen Art.1*, <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Tirana/Aktuellt/Nyheter/Invigning-av-utställningen-Art1-sys> (2013-12-20)